

Мова- душа народа

Гэтай ісціне веру даўно,
І яна для мяне, як замова:
У людзей ёсць багацце адно
Чалавечае, добрае слова.

С. Законнікаў

Згадзіцеся, сябры, слова – найважнейшая часцінка нашага жыцця. Словам мы выказваем свае думкі, пачуцці, адносіны да людзей ці з’яў

Радкі: Словом можна убить, словом можна спасти,
Словом можно полки за собой повести.
Словом можно продать и предать, и купить,
Слово можно в разящий свинец перелить. Вадим Шефнер

А сёння мы пагаворым не проста аб слове, наша размова пойдзе аб слове родным. Менавіта пад зоркай Роднага слова пройдзе ўвесь тыдзень.

У кожнага народа ёсць хаця б адзін геніяльны твор – гэта яго мова. Роднае слова з’яўляецца адным з самых вялікіх здабыткаў кожнага народа.

Много моў на гэтым свеце,
Многа слоў у іх букеце,
Многа думак, многа згадак,
Многа гукаў і загадак,
Але ёсць адна такая,
Словы ў ёй нібы звіянец
Трэлі гукі разліваюць
І ляцяць, ляцяць, ляцяць...

Беларуская мова – **старажытная**. Кнігадрукаванне на ёй налічвае больш за 500 год. І мы павінны памятаць імёны Ф. Скарыны, Міколы Гусоўскага, Васіля Цяпінскага, Сымона Буднага.

Менавіта на старажытнабеларускай мове больш за 400 год таму быў надрукаваны Статут ВКЛ.

Яшчэ ў пачатку 19 стагоддзя вялікі польскі паэт Адам Міцкевіч, імя якога ў сусветнай літаратуры стаіць побач з такімі імёнамі, як Шэлі, Байран, Кітс, Пушкін, сказаў пра родную мову прыгнечанага беларуса з еўрапейскай трыбуны, назваўшы яе “самай багатай і чыстай, самай гарманічнай з усіх усходнеславянскіх моў, адзначанай узвышанай прастатою”. Неласкавы лёс судзіў паэту называць Беларусь Літвой, але менавіта Адам Міцкевіч гаварыў, што няма людзей больш сумленных і высакародных, чым беларускія сяляне.

*Адтуль, дзе ноччу плачуць зоры,
Мігцяць-губляюцца ў вяках,
Яна прыйшла да нас. Ад Бога.
З жытневым коласам у руках.
Хрысціў яе касмічны вецер
І, як у свет пусціць, сказаў:*

“Чысцей не будзе мовы ў свеце!”

І беларускаю назваў. В. Гарністава

ЮНЭСКА прызнае беларускую мову другой у свеце па мілагучнасці! На першым месцы – італьянская мова.

Дзень роднай мовы **асаблівы** для кожнай нацыі, кожнага народа, бо няма народа без мовы, няма мовы без яе носьбітаў. Нам, беларусам, у спадчыну дасталася **ўнікальная мова** – жывая і мілагучная, песенная і паэтычная, старажытная і сучасная...

Роднае слова... Дзякуючы яму мы пазнаём жыццё, навакольны свет, вывучаем гісторыю і заглядаем у будучыню.

Роднае слова служыць **крыніцай натхнення паэта і суцяшае сэрца.**

*Студзень студзіць вокны, дзверы
подыхам мяцеліцы.
Завывае люты зверам –
аж дрыжыць аселіца.*

*Сакавік – з гаючым сокам,
з сонечнаю ласкай.
Красавік... І на узлобках
зацвітаюць краскі.*

*Луг вітае першатравы.
Травень... Час маёвы.
Чэрвень пчол выводзіць спраўна
на папас мядовы.*

*Хмеліць пахам размаітым
ліпень – аж няцёрпна.
Жнівень жне шчымліва жыта
месяцовым серпам.*

*Паліць верасень кастры
сінню верасовай.
З павуціння тчэ кастрычнік
дываны шаўковыя.*

*Лістапад... І ліст мядзяны –
водсвет зараніцы.
Снежань гоіць беллю раны
змоглае зямліцы.*

*Чую назвы месяцаў
роднае старонкі...
Колькі ў назвах месціца –
гаваркіх і звонкіх! В. Рагаўцоў*

Мова – душа народа, векавая памяць многіх пакаленняў, наш галоўны нацыянальны скарб. Жыве мова – жыве памяць продкаў. Праз слова, праз родную мову адраджаецца душа чалавека, народа, нацыі...

Няма роднай мовы – няма народа, няма суцэснасці ў горы, няма слоў радасці.

Роднае слова з пашанай называюць люстэркам культуры і формай яе інавання. Родная мова з'яўляецца формай захоўвання народных традыцый, звычаяў і духоўных скарбаў, спосабам і сродкам развіцця нацыянальнай культуры.

Сёння абавязак усіх нас – шанаваць родную мову. Вось чаму многія беларускія пісьменнікі звяртаюцца да нас, беларусаў, каб мы не цураліся роднага слова, а штодня размаўлялі на роднай мове.

*Пагавары са мной на мове,
На нашай роднай, не чужой.
Адчуеш ты — у кожным слове
Душа яднаецца з душой.
І сэрца сэрцу адкрывае
Свае духоўныя сады —
Там салаўіны хор спявае,
Там смак крынічнае вады.
Там рэха продкаў прамаўляе
Малітвы светлыя здалёк,
Нібыта нас благаслаўляе
На добры шлях, на лёгка крок.
У словах тых — надзеі нашы
І нашы мары пра жыццё.
Калі мы з мовай — Нас не страшыць
Ні гвалт,
Ні мор,
Ні забыццё.
Пагавары са мной на мове,
Забудзь на час пра “языкі”.
Няхай гучаць у кожным слове
І продкі нашы, і вякі! І. Пракаповіч*

У нашай краіне дзве дзяржаўныя мовы: руская і беларуская. Але дзе зараз пачуеш родную, нашу беларускую? Зрэдку - па радыё, яшчэ радзей – з экрану тэлевізараў.

На жаль цяпер і ў вёсцы не пачуеш чыстую беларускую мову. У асноўным усе размаўляюць на «трасянцы». Мы ўжываем рускія словы, а націск у большасці выпадкаў ставім на беларускі манер, таму ў рускамоўным асяроддзі беларусаў адразу пазнаюць.

А мову трэба захоўваць і развіваць не менш, чым эканоміку, бо гэта, можа, і **найважнейшы прэстыж краіны.**

У 19 ст., калі не было яшчэ краіны пад назвай Беларусь, а нашы продкі жылі на зямлі “Северо-Западного края” Расійскай Імперыі наша зямлячка Адэля з-пад Устроні напісала паэму “Мачаха” на нашай мове, на ёй жа напісаны паэмы “Тарас на Парнасе” і “Энеіда навыварат”.

У пачатку 20 ст. на беларускай мове пісалі свае творы Ф. Багушэвіч, А. Пашкевіч (Цётка), М. Багдановіч.

Сёння у рэспубліцы пражывае амаль 9,5 млн. чалавек, а мове пагражае знікненне. Ці не жах гэта?

“Шмат было такіх народаў, – кажа беларускі пясняр Францішак Багушэвіч, – што страцілі найперш мову сваю, ... а потым і зусім змёрлі... Пазнаюць людзей ці па гаворцы, ці па адзежы, якую хто носе; ... гаворка, мова і ёсць адзежа душы. Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, – зазначае паэт, – каб не ўмерлі!”.

Аўтар трапяткіх гістарычных твораў **У. Караткевіч** некалі сказаў: **“Хто забыў сваіх продкаў – сябе губляе, хто забыў сваю мову – усё згубіў”.**

Сябры, шануйце ласкавае роднае слова, шануйце родную матчыну мову!

Памятайце, без мовы няма чалавека, няма нацыі, няма краіны!

Адзінай мэты не зракуся,
І сэрца мне не задрыжыць!
Як жыць - дык жыць для Беларусі,
А без яе - зусім не жыць.